

Валова Тетяна Миколаївна,
головний судовий експерт групи
технічного дослідження документів та
обліків Черкаського науково-
дослідного експертно-
криміналістичного центру МВС
України

ОСОБЛИВОСТІ ОФОРМЛЕННЯ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ ПРИ ВИКОНАНІ ТЕХНІЧНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ ВІДБИТКІВ ПЕЧАТОК ТА ШТАМПІВ

Метою даної роботи є показати способи розширення ілюстративного матеріалу з метою поліпшення сприйняття та розуміння проведених досліджень та складених висновків.

Згідно п. 2.6.2.2. Методики [1], ілюстративна таблиця до висновку експерта за даним напрямком повинна містити чітко визначений перелік ілюстрації, а саме:

- упаковки об'єктів, наданих на дослідження (у разі порушення її цілісності ілюструються всі пошкодження);
- зовнішнього вигляду об'єктів, наданих на дослідження;
- збільшених зображень (в масштабі 1:2) відбитків печатки чи штампу, що надійшли на дослідження;
- збільшених зображень (в масштабі 1:3) відбитків печатки чи штампу, що надійшли на дослідження або їх фрагментів для ілюстрації ознак, способу виготовлення кліше чи нанесення на бланк документу (розмітка здійснюється барвником зеленого кольору);
- збільшених зображень (в масштабі 1:3) спірного відбитку та зразка, з розмітками ознак, що збігаються (розмітка червоного кольору) чи розрізняються (розмітка синього кольору) та аналогічних ілюстрацій без розмітки;
- одномасштабних зображень суміщення спірного відбитку та зразка по ломаній лінії;
- одномасштабних зображень оптичного накладення спірного відбитку та зразка.

Однак нерідко на дослідження надходять відбитки печаток чи штампів з нечітким зображенням, утвореним внаслідок різних причин:

- недостатня забарвленість кліше в момент нанесення;
- слабке натискання,
- втрата кольору з часом;
- маскування іншими відбитками чи рукописними написами.

Проводити ідентифікаційні дослідження подібних відбитків досить складно, а ілюстрації ходу дослідження втрачають властивості наочності і в результаті зрозумілі лише самому експерту, що проводить дослідження.

Для вирішення подібних питань, експерт може спробувати покращити зображення, використовуючи необхідне обладнання та програмні продукти, та розмістити додаткові ілюстрації загального вигляду та зображення з розміткою окремих ознак.

Подібне розміщення додаткових ілюстрацій викликане випадками, коли ідентифікаційні ознаки дрібні, не чітко виражені або ж просто незрозумілі для учасників кримінального чи іншого провадження, в межах якого проводиться дослідження (слідчого, судді, адвоката, потерпілого та ін.), при традиційній їх ілюстрації з розміткою.

Так, на практиці бувають випадки, коли під час судового засідання адвокат відповідача зауважив, що дослідження неповне та незрозуміле, оскільки позначки, які вказують на розбіжні ознаки є, однак він не бачить відмінностей. Саме це наштовхнуло на думку про необхідність ілюструвати кожен ознаку окремим зображенням.

Перш за все необхідно отримати одномасштабні зображення досліджуваного відбитка та відбитка-зразка, за допомогою фотоапарата та міні-штатива або сканера.

Для отримання та одночасного перегляду зображень доцільно використовувати програму для перегляду зображень FastStone Image Viewer, яка має дуже простий та зручний інтерфейс та є умовно безкоштовною – придбання ліцензії необхідне лише для комерційних цілей. Дана програма дозволяє одночасно переглядати від 2-х до 4-х зображень рівномірно збільшуючи та зменшуючи масштаб обох та за допомогою функції «Print Screen SysRq» отримувати зображення вираження ознаки на порівнюваних відбитках.

У подальшому при оформленні ілюстративних таблиць пропоную розглянути два варіанти розміщення зображень:

I. У випадку коли всі ознаки, виявлені у досліджуваному відбитку, проявились у одному відбитку-зразку.

Розміщуємо зображення з традиційною розміткою, а саме ліворуч досліджуваній відбиток, праворуч – відбиток-зразок. Нижче, за необхідності, розміщуємо збільшені зображення кожної з виявлених ознак, відповідно в колонках під відбитками на яких вони виявлені. Текст пояснення ілюстрації – «позначка 1», «позначка 2» і так далі.

II. У випадку коли ознаки, виявлені у досліджуваному відбитку проявились у різних відбитках-зразках, або є необхідність проілюструвати їх окремо та більш детально.

Розміщуємо зображення – ліворуч досліджуваній відбиток, праворуч – відбиток-зразок. Нижче розміщуємо збільшене зображення виявленої ознаки та стрілками червоного кольору показуємо її розміщення на розташованих вище відбитках. Текст пояснення ілюстрації – повна назва окремої ознаки. При цьому можливе використання зображення як одного відбитку-зразка, так і декількох, в залежності від інтенсивності прояву ознаки на відбитку.

Внаслідок описаних дій можливо оптимізувати процес дослідження, оскільки порівняння проводиться на екрані та дозволяє одночасно переглядати, наприклад, досліджуваний відбиток та відбиток-зразок або 3 відбитки зразки, їх окремі ділянки, збільшуючи масштаб за допомогою комп'ютерного маніпулятора типу «миша» та одразу ж отримувати зображення для ілюстрацій.

Таким чином в даній роботі ми розглянули способи отримання більш наглядних та доступних для сприйняття ілюстрацій, дещо відступаючи від алгоритму, визначеного в п. 4 розділу VI Інструкції [2].

Разом з цим, подібний відступ лише розширює можливості відображення ходу дослідження, у т.ч. деталізації виявлених в процесі дослідження окремих ознак, які в свою чергу лише поліпшують розуміння описаних фактів сторонами кримінального чи інших проваджень, іншими замовниками досліджень.

Слід зазначити, що подібну форму ілюстрування процесу порівняльного дослідження можливо використовувати як під час проведення технічного дослідження документів, так і почеркознавчих досліджень.

Список використаних джерел

1. Методика технічної експертизи відбитків печаток та штампів / Уклад.: К.М. Ковальов, В.В. Коваленко. – К.: ДНДЕКЦ МВС України, 2009. – 19 с.

2. Про затвердження Інструкції з організації проведення та оформлення експертних проваджень у підрозділах Експертної служби Міністерства внутрішніх справ України / Наказ МВС №591 від 17.07.2017. – Офіційний вісник України від 19.09.2017 – 2017 р., № 73, стор. 24, стаття 2254, код акта 87219/2017.

Вінтула Богдан Анатолійович

здобувач ступеня вищої освіти
«бакалавр» Національної академії
внутрішніх справ

Волошин Олексій Гнатович,

старший викладач кафедри
криміналістичного забезпечення та
судових експертиз ННІ №2 НАВС

КІБЕРЗЛОЧИННІСТЬ В УКРАЇНІ

На відміну від традиційних видів злочинів, таких як вбивство або крадіжка, історія яких налічує століття, кіберзлочинність явище відносно молоде, яке виникло з появою та розвитком всесвітньої мережі Інтернет.